

Alkoholfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 41 motionsyrkanden i olika alkoholfrågor från den allmänna motionstiden 2002. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden främst med hänvisning till utskottets tidigare ställningstaganden och pågående arbeten på området.

I betänkandet finns 15 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Parallellt med detta betänkande har utskottet behandlat betänkandena 2002/03:SoU4 Vissa tobaksfrågor, 2002/03:SoU5 Vissa narkotikafrågor och 2002/03:SoU7 Mål för folkhälsan.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden	6
Alkoholpolitikens inriktning.....	6
Utskottets ställningstagande	9
Alkoholförebyggande åtgärder och forskning	11
Utskottets ställningstagande	13
Detaljhandelsmonopolet.....	14
Utskottets ställningstagande	15
Serveringsbestämmelser	16
Utskottets ställningstagande	19
Försäljning av folköl.....	19
Utskottets ställningstagande	21
Alkoholfrågor i övrigt.....	22
Utskottets ställningstagande	23
Reservationer.....	24
Särskilda yttranden.....	32
Förteckning över behandlade förslag.....	33
Motioner från allmänna motionstiden.....	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Alkoholpolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:K432 yrkande 18 delvis, 2002/03:So340, 2002/03:So443 yrkande 9, 2002/03:So447 yrkandena 1 och 2, 2002/03:So455 yrkandena 1, 11 och 12, 2002/03:So498 samt 2002/03:So517 yrkande 4.

Reservation 1 (fp)

Reservation 2 (v, mp)

Reservation 3 (kd)

Reservation 4 (c)

2. Information och opinionsbildning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:So247 yrkande 3, 2002/03:So440, 2002/03:So492, 2002/03:So517 yrkande 1 och 2002/03:Ub244 yrkande 24.

3. Lördagsöppet

Riksdagen avslår motion 2002/03:So212 yrkande 1.

4. Genderperspektiv inom alkoholforskningen

Riksdagen avslår motion 2002/03:So447 yrkande 4.

Reservation 5 (v, mp)

5. Gårdsförsäljning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:So215, 2002/03:So277, 2002/03:So357 yrkande 1 och 2002/03:So378.

Reservation 6 (m)

6. Ökad kunskap om svensk vinproduktion

Riksdagen avslår motion 2002/03:So357 yrkande 2.

7. Lämplighetskravet

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Sf289 yrkande 9, 2002/03:Sf336 yrkande 36, 2002/03:So216 och 2002/03:So513 yrkande 8.

Reservation 7 (m)

Reservation 8 (v, mp)

8. Alkoholpolitiska olägenheter

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:So441 och 2002/03:So455 yrkande 9.

Reservation 9 (v, mp)

9. Undantag från alkohollagens bestämmelser

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:So214 och 2002/03:So367.

Reservation 10 (m)

10. Tillfälliga serveringstillstånd

Riksdagen avslår motion 2002/03:So502.

11. Serveringspersonal från bemanningsföretag

Riksdagen avslår motion 2002/03:So371.

12. Tillståndsplikt

Riksdagen avslår motion 2002/03:So515 yrkandena 7 och 8.

13. Tillsyn över folkölsförsäljningen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:So394 yrkande 1 och 2002/03:So455 yrkande 10.

Reservation 11 (fp, kd)

14. Folköl på Systembolaget

Riksdagen avslår motion 2002/03:So394 yrkande 2.

15. Ändrade regler för försäljning av folköl

Riksdagen avslår motion 2002/03:So315.

Reservation 12 (m)

16. Definitioner av alkoholdrycker

Riksdagen avslår motion 2002/03:So447 yrkande 3.

Reservation 13 (v)

17. Alkoläsk m.m. i livsmedelshandeln

Riksdagen avslår motion 2002/03:So355.

Reservation 14 (fp)

18. Varningstexter

Riksdagen avslår motion 2002/03:So248.

Reservation 15 (kd)

Stockholm den 13 mars 2003

På socialutskottets vägnar

Chatrine Pålsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Chatrine Pålsson (kd), Kristina Zakrisson (s), Margareta Israelsson (s), Cristina Husmark Pehrsson (m), Kerstin Heinemann (fp), Conny Öhman (s), Catherine Persson (s), Carl-Axel Johansson (m), Marina Pettersson (s), Kenneth Johansson (c), Christer Engelhardt (s), Anne Marie Brodén (m), Elina Linna (v), Kerstin-Maria Stalin (mp), Martin Nilsson (s) Gunilla Wahlén (v) och Marita Aronson (fp).

Utskottets överväganden

Alkoholpolitikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden gällande alkoholpolitikens inriktning, främst med hänvisning till att motionsyrkandena får anses åtminstone delvis tillgodosedda genom den politik som för närvarande förs.

Jämför reservationerna 1 (fp), 2 (v, mp), 3 (kd) och 4 (c).

Motioner

I *motion K432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande om åtgärder mot bl.a. alkoholmissbruk (*yrkande 18 delvis*). Motionärerna pekar på att i takt med att införselreglerna liberaliseras så kommer en allt större del av den individuella årskonsumtionen att utgöras av importerad alkohol. Det viktigaste som kan göras just nu för att begränsa folkhälsoskadorna av en ökad alkoholkonsumtion är att sträva efter att upprätthålla den aktiva prispolitiken och detaljhandelsmonopolet så långt det är möjligt. Enligt motionärerna är det också, med tanke på tendensen till att ungdomars konsumtion av alkohol ökar, synnerligen viktigt att poängtera det alkoholförebyggande arbetet bland yngre.

I *motion So447 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* begärs tillkännagivande om en restriktiv alkoholpolitik (*yrkande 1*). Motionärerna anför att det är oerhört viktigt att Sverige strävar efter att behålla den traditionellt restriktiva alkoholpolitik som bygger på ett folkhälsoperspektiv och som innebär begränsningar i tillgänglighet och aktiv användning av prisinstrumentet. Vidare begär motionärerna tillkännagivande om att Sverige inom ramen för EU skall verka för en restriktiv alkoholpolitik (*yrkande 2*). Motionärerna anför att den svenska restriktiva alkoholpolitiken måste upprätthållas och att Sverige bör verka för att påverka EU i denna riktning. Vidare bör Sverige inom ramen för EU-samarbetet aktivt driva dels användningen av höjda skatter som prisinstrument, dels begränsad tillgänglighet, inte minst för ungdomar, dels att reglerna för trafiknykterhetsbrott skärps. Sverige bör dessutom inom ramen för EU-samarbetet verka för begränsning och i förlängningen avveckling av alkoholreklam och marknadsföring av alkohol i EU-länderna.

I *motion So443 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* begärs tillkännagivande om en fortsatt restriktiv hållning från WHO:s sida vad gäller att implementera alkoholpolitik som bidrar till ökad folkhälsa (*yrkande 9*). Motionärerna anför att i

ett framtida Europa måste alkoholdödligheten, särskilt vad beträffar unga, reduceras.

I *motion So455 av Göran Magnusson m.fl. (s, fp, kd, v, c, mp)* yrkas tillkännagivande om vad som i motionen anförs om WHO:s Europaregion och European Alcohol Action Plan (*yrkande 1*). Motionärerna anför att Sverige med sin ambition rörande utvidgningen av EU bör agera kring alkohol- och narkotikapolitiska frågor. Sverige bör i detta sammanhang ge stöd till WHO:s Europaregion för att den skall kunna arbeta med att implementera European Alcohol Action Plan i de blivande medlemsländerna i EU. Regeringen bör vidare ta initiativ gentemot WHO:s Europaregion i avsikt att skapa förutsättningar för att de europeiska alkoholkonferenserna skall kunna fortsätta. I motionen begärs vidare tillkännagivande om alkoholens kostnader (*yrkande 11*). Motionärerna pekar på att den gemensamma notan för samhälle och individer för alkoholen är dyr. I samma motion begärs tillkännagivande om punktnyckerhet (*yrkande 12*). Motionärerna pekar på att det i vissa situationer och under vissa omständigheter, t.ex. under graviditeter, är särskilt viktigt att avstå från alkohol.

I *motion So340 av Peter Pedersen (v)* begärs att regeringen tillsätter en utredning i syfte att analysera och utvärdera hur den svenska alkoholpolitiken har utvecklats sedan EU-inträdet samt föreslå lämpliga åtgärder för att minska risken för alkoholskador.

I *motion So498 av Anders Ygeman (s)* begärs tillkännagivande om behovet av alkoholfria miljöer och en aktiv kulturpolitik. Motionären anför att samhället, för att kunna begränsa ökningen av alkoholkonsumtionen, aktivt bör stödja tillkomsten av alkoholfria nöjeslokaler, träffpunkter och aktiviteter.

I *motion So517 av Anders Bengtsson m.fl. (s)* begärs tillkännagivande om en nationell samling på alkoholområdet för att åstadkomma en långsiktig och ansvarsfull alkoholpolitik (*yrkande 4*).

Bakgrund och tidigare behandling

Regeringen har i *proposition 2000/01:20 Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador* (s. 38 f.) bl.a. angett mål för alkoholpolitiken. Som särskilt prioriterat delmål anges att undanröja den illegala alkoholhanteringen. I planen anges vidare att den illegala tillverkningen och smugglingen av spritdrycker är ett allvarligt samhällsproblem som måste bekämpas.

Socialutskottet har, med anledning av propositionen i *betänkande 2000/01:SoU8* med samma namn som propositionen bl.a. behandlat motionsyrkanden rörande alkoholpolitikens inriktning. I betänkandet, till vilket hänvisas, ges en bakgrundsbeskrivning av frågans tidigare behandling i riksdagen. I sin bedömning anförde utskottet bl.a. följande (s. 16).

Utskottet konstaterar att EU-medlemskapet förändrat det som tidigare utgjorde viktiga delar av alkoholpolitiken. Medlemskapet innebär bl.a. att införselkvoterna för alkoholdrycker för privat bruk kommer att höjas stegvis fram till år 2004 då en anpassning skall ha skett till EU:s regelsy-

stem. Den anpassning som Sverige måste göra är inte oproblematisk. Möjligheten att använda det s.k. prisinstrumentet för att påverka tillgången på alkohol försvagas. Höjda införselkvoter kommer, om åtgärder inte vidtas, att medföra att gränshandeln med alkohol successivt kommer att öka liksom troligen också den illegala handeln och försäljningen av alkohol. Det finns, enligt utskottet, anledning att hysa oro för att alkoholskadorna kommer att bli fler genom att totalkonsumtionen sannolikt kommer att öka under de närmaste åren. Utskottet anser att de negativa effekterna av denna anpassning kraftfullt måste motverkas. Utskottet ställer sig bakom förslaget till handlingsplan i vilken grundvalarna för en alkoholpolitik efter de förändrade förutsättningar som nu föreligger läggs fast.

Socialutskottet vidhåller att den svenska alkoholpolitikens ambitionsnivå måste vara fortsatt hög. Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken bör ligga fast, nämligen att politiken även fortsättningsvis skall syfta till att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Utskottet delar bedömningen att målet bör nås genom åtgärder mot skadligt dryckesbeteende och genom att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Utskottet anser att insatser för barn och ungdom är särskilt viktiga.

Möjligheterna att begränsa alkoholens tillgänglighet genom nationella åtgärder har minskat de senaste åren, och en förskjutning måste enligt utskottet ske mot såväl lokala som internationella insatser för att minska alkoholskadorna. Handlingsplanen ger kommunerna en viktigare roll vad gäller att utveckla och samordna den lokala alkoholpreventionen. Utskottet ser positivt på att det lokala ansvaret i det alkoholförebyggande arbetet ökar och förstärks. Utskottet anser att förstärkta åtgärder behövs när det gäller särskilda stödinsatser för riskgrupper och individer med riskbeteende, vård- och behandlingsinsatser, opinionsbildning och information, begränsning av tillgängligheten och marknadsföringen av alkohol drycker, kompetensutveckling, uppföljning av konsumtions- och skadeutvecklingen samt alkoholforskning. Även bedömningen att det internationella arbetet på alkoholområdet, främst inom EU och WHO, bör utvecklas och förstärkas gillas av utskottet. Utskottet vill särskilt framhålla vikten av Sveriges medverkan i utarbetandet av en ny EU-strategi på alkoholområdet. Som utskottet tidigare anfört finns nu inom EU ett större intresse för samarbete för att begränsa alkoholens skadeverkningar. Sverige har därför möjlighet att med andra medlemsländer utforma en effektiv social och ansvarsfull alkoholpolitik som gagnar folkhälsan inom unionen.

Sammanfattningsvis godkänner utskottet huvudinriktningen för alkoholpolitiken, nämligen att intensifiera det samordnade lokala arbetet i landets kommuner och att ytterligare förstärka arbetet på europeisk och internationell nivå.

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del reservationer från (m), (kd), (c) och (fp). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:144).

Socialutskottet har därefter ånyo, med anledning av *proposition 2000/01:97 Vissa ändringar i alkohollagen, i betänkande 2000/01:SoU19* med samma namn som propositionen bl.a. behandlat motionsyrkanden rörande alkoholpolitikens inriktning. I betänkandet, till vilket hänvisas, anförde utskottet i sin bedömning bl.a. följande (s. 13.).

Riksdagen har så sent som i februari 2001 ställt sig bakom regeringens proposition 2000/01:20 med förslag till handlingsplan för att förebygga alkoholskador. Det kan konstateras att flera av de frågor motionärerna nu tar upp behandlades av utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 2000/01:SoU8. Utskottet vidhåller vad det anfört i det betänkandet. Därutöver vill utskottet peka på att regeringen särskilt lyft fram kampen mot den illegala alkoholhanteringen och att åtgärder vidtas bl.a. när det gäller alkoholsmuggling. Vidare har kommittén för att genomföra alkoholhandlingsplanen ålagts att utföra en omfattande alkoholförebyggande verksamhet, bl.a. med särskild inriktning på ungdom och opinionsbildning för att motverka den illegala alkoholhanteringen. När det gäller situationen för gruppen barn till missbrukare bedömer utskottet att denna fråga omfattas av Socialstyrelsens och Folkhälsoinstitutets pågående arbete på missbruksområdet.

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del reservationer från (m) och (fp). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:260).

Socialutskottet behandlade slutligen våren 2002 i betänkande 2001/02:SoU6 *Alkoholpolitik*, motionsyrkanden rörande alkoholpolitikens inriktning. I betänkandet, till vilket hänvisas, anförde utskottet i sin bedömning bl.a. följande (s. 11).

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen under de senaste åren behandlat motionsyrkanden rörande den svenska alkoholpolitiken, senast i juni 2001 då riksdagen godkände utskottets betänkande 2000/01:SoU19. Flera av de spörsmål som nu tas upp av motionärerna behandlades av utskottet i detta betänkande eller i det av riksdagen godkända betänkandet 2000/01:SoU8 Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador. Utskottet vidhåller vad det anfört i dessa betänkanden och vill i samband därmed erinra om det omfattande uppdrag för att förebygga alkoholskador som Alkoholkommittén erhållit.

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del fem reservationer (m, v, kd, c och fp). Riksdagen följde utskottet (prot. 2001/02:72 och 73).

I *proposition 2002/03:35 Mål för folkhälsan* som för närvarande bereds i riksdagen har regeringen föreslagit elva målområden som bör fastställas för det samlade folkhälsoarbetet. Målområde 11 avser minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Utskottets ställningstagande

Sverige bedriver sedan lång tid tillbaka en restriktiv alkoholpolitik för att begränsa alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Utskottet vill betona vikten av att Sverige även fortsättningsvis behåller målsättningen att begränsa alkoholens skadeverkningar och verkar för att minska den totala alkoholkonsumtionen.

Utskottet står fast vid att det svenska EU-medlemskapet har förändrat det som tidigare utgjorde viktiga delar av alkoholpolitiken. Den anpassning till EU:s införselregler som Sverige måste göra och som innebär stegvis höjda införselkvoter för alkohol för privat bruk fram till år 2004 är inte oprob-

tisk. Möjligheten att använda det s.k. prisinstrumentet för att påverka tillgången på alkohol försvagas. Höjda införselkvoter kan vidare, om åtgärder inte vidtas, komma att medföra att gränshandeln med alkohol successivt ökar liksom troligen också den illegala handeln och försäljningen av alkohol. Det finns därför, enligt utskottet, anledning att hysa oro för att alkoholskadorna kan komma att bli fler genom att totalkonsumtionen, i ett sådant läge, kommer att öka under de närmaste åren. Utskottet anser att de eventuella negativa effekterna av denna anpassning till EU:s regelsystem kraftfullt måste motverkas. Aktiva informationsinsatser och opinionsbildande åtgärder är nödvändiga.

Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken ligger fast. Målet bör nås genom åtgärder mot skadligt dryckesbeteende och genom att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Möjligheterna att begränsa alkoholens tillgänglighet genom nationella åtgärder har som ovan anförts minskat de senaste åren, och en förstärkning måste enligt utskottet ske av såväl lokala som internationella insatser för att minska alkoholskadorna.

Det internationella arbetet på alkoholområdet bör utvecklas och förstärkas. Särskilt viktigt är utarbetandet av en EU-strategi för att utforma en effektiv, ansvarsfull och social alkoholpolitik som gagnar folkhälsan inom unionen. Utskottet anser det viktigt att denna politik på EU-nivå även innefattar åtgärder för att minska efterfrågan, exempelvis genom pris- och skatteinstrument. Utskottet erinrar om de initiativ som togs av Sverige under det svenska ordförandeskapet.

Den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador som antagits av riksdagen (prop. 2000/01:20, bet. 2000/01:SoU8, rskr. 2000/01:144) ger kommunerna en viktigare roll än tidigare vad gäller att utveckla och samordna den lokala alkoholpreventionen. Utskottet ser positivt på att det lokala ansvaret i det alkoholförebyggande arbetet har ökat och förstärkts. Förstärkta åtgärder behövs när det gäller särskilda stödinsatser för riskgrupper och individer med riskbeteende, vård- och behandlingsinsatser samt opinionsbildning och information, begränsning av tillgången på och marknadsföringen av alkoholdrycker, kompetensutveckling, uppföljning av konsumtions- och skadeutvecklingen samt alkoholforskningen.

Utskottet vill också framhålla vikten av det arbete som Statens folkhälsoinstitut utför inom ramen för sitt uppdrag att följa upp och utvärdera de olika insatserna som följer av den nationella handlingsplanen. Slutligen finns det skäl att framhålla det omfattande uppdrag att förebygga alkoholskador som Alkoholkommittén erhållit. Utskottet vill, med anledning av innehållet i motion So455 (s, fp, kd, v, c, mp) yrkande 12, peka på att ett av de särskilt prioriterade delmålen enligt den nationella handlingsplanen är att ingen alkohol skall förekomma i trafiken, på arbetsplatser eller under graviditeten.

Motionerna So340 (v), So443 (c) yrkande 9, So447 (v) yrkandena 1 och 2, So455 (s, fp, kd, v, c, mp) yrkandena 1, 11 och 12, So498 (s), So517 (s) yrkande 4 samt K432 (fp) yrkande 18 delvis får anses åtminstone delvis tillgodosedda med det anförda.

Alkoholförebyggande åtgärder och forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden rörande alkoholförebyggande åtgärder och forskning, främst med hänvisning till pågående arbeten inom såväl Statens folkhälsoinstitut som inom ramen för Alkoholkommitténs uppdrag.

Jämför reservation 5 (v, mp).

Motioner

I motion Ub244 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs tillkännagivande om att en handlingsplan mot ungas missbruk av alkohol, narkotika och tobak skall utarbetas (yrkande 24). Motionärerna pekar på att rök- och alkoholdebuten sker allt längre ned i åldrarna.

I motion So447 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs tillkännagivande om unga flickors och kvinnors alkoholmissbruk (yrkande 4). Motionärerna anför att det finns ett stort behov av forskningsinsatser när det gäller unga flickors och vuxna kvinnors alkoholvanor och missbruk. Det föreligger vidare ett stort behov av informationsinsatser till dem som arbetar med ungdomar samt till socialtjänst och sjukvårdspersonal.

I motion So492 av Nils-Erik Söderqvist m.fl. (s, fp, kd, v, c) begärs tillkännagivande om behovet av åtgärder för barn och ungdomar för att uppnå en bättre folkhälsa med en alkoholfri uppväxtmiljö. Motionärerna anför att senareläggande av alkoholdebuten sannolikt är en av de viktigaste insatserna för att komma till rätta med alkoholvanorna senare i livet och därmed lägga grunden till en god hälsa.

I motion So247 av Tuve Skånberg (kd) yrkas tillkännagivande om behovet av insatser för att minska flickors alkoholbruk (yrkande 3). Enligt motionären måste information om alkoholens skador bättre nå fram till kvinnor.

I motion So212 av Sofia Larsen och Birgitta Sellén (båda c) begärs tillkännagivande om att utreda konsekvenserna av att Systembolaget börjat med lördagsöppet över hela landet (yrkande 1). Motionärerna anför att lördagsöppet på Systembolaget handlar om relationen mellan två faktum. Dels det faktum att det är lättare för konsumenten att slippa stressa på fredagseftermiddagen, dels det faktum att kvinnomisshandeln och alkoholkonsumtionen i försökslänen har ökat sedan Systembolaget fått ha lördagsöppet.

I motion So440 av Nils-Erik Söderqvist och Monica Green (båda s) begärs tillkännagivande om att låta se över behovet av förebyggande insatser. Motionärerna anser att kommunerna måste satsa på det allmänpreventiva arbetet för att ge alla barn och ungdomar en plattform att stå på, främst när det gäller attityder gentemot alkohol och andra droger.

I motion So517 av Anders Bengtsson m.fl. (s) yrkas tillkännagivande om behovet av förebyggande insatser för att skapa ett bättre förhållningssätt till alkohol (yrkande 1). Motionärerna anför att skolan i ett tidigt skede måste informera för att skapa goda attityder och ett sunt förhållningssätt till alkohol. Alkoholkommitténs informationskampanj måste också utvecklas.

Bakgrund och tidigare behandling

Socialutskottet uttalade sig senast våren 2002 i betänkande 2001/02:SoU6 *Alkoholpolitik* om alkoholförebyggande åtgärder och forskning. I betänkandet, till vilket hänvisas, redovisas frågans behandling i riksdagen under de senaste åren (s. 12 ff.). I sin bedömning anförde utskottet bl.a. följande (s. 15).

Utskottet anser således att bl.a. en kraftfull opinionsbildande verksamhet bör leda till ett starkare individuellt ansvarstagande när det gäller måttfull alkoholkonsumtion. Med utgångspunkt i de direktiv som Alkoholkommittén givits torde enligt utskottets mening förutsättningarna för att skapa en sådan verksamhet vara goda.

Som utskottet tidigare uttalat bör konsekvenserna av lördagsöppet på Systembolaget fortlöpande följas av Statens folkhälsoinstitut.

Utskottet finner även anledning att ånyo framhålla vikten av att forskningen bl.a. på alkoholområdet har ett genderperspektiv.

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del tre reservationer (m, kd, och fp) vad beträffar frågan om information och opinionsbildning och en reservation från kd vad beträffar frågan om lördagsöppet på Systembolaget. Riksdagen följde utskottet (prot. 2001/02:72 och 73).

Av direktiven för *Alkoholkommittén* (dir. 2001:22) framgår att särskilt prioriterade delmål vid genomförandet av den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador bl.a. är att åstadkomma en alkoholfri uppväxt och att skjuta upp alkoholdebuten.

Statens folkhälsoinstitut har av regeringen fått i uppdrag att i samverkan med Skolverket och i samråd med Svenska Kommunförbundet analysera vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka den alkoholskadedeförebyggande verksamheten i skolan. Uppdraget har redovisats i april 2002 i rapporten *Förebyggandets konst* (rapport 2002:34). Vidare har inhämtats från *Socialdepartementet* att frågan om vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka den alkoholskadedeförebyggande verksamheten i skolan ånyo är aktuell. Detta då *Skolverket* och *Statens folkhälsoinstitut* har fått i uppdrag att vidareutveckla det uppdrag som de redovisat när det gäller alkoholskadedeförebyggande insatser i skolan till att också omfatta narkotikaförebyggande insatser. Uppdraget skall redovisas senast den 31 mars 2003.

Statens folkhälsoinstitut har i juni 2002 givit ut boken *Den svenska supen i det nya Europa: Nya villkor för alkoholprevention – en kunskapsöversikt*. Där redogörs framför allt för olika typer av risk- och skyddsfaktorer för alkoholproblem som framkommit i den vetenskapliga litteraturen. Det handlar om biologiska faktorer, barnpsykologi, hemförhållanden, ungdomskultur, till-

gänglighet till alkohol och mycket annat. Utifrån dessa omfattande litteraturöversikter beskrivs vilka åtgärder inom respektive område som har den bäst förebyggande effekten.

Frågan om vilka åtgärder som avses att vidtas för att motverka unga människors alkoholmissbruk har i november 2002 berörts av *statsrådet Morgan Johansson* i svar på fråga för skriftligt svar (2002/03:105). I svaret har statsrådet bl.a. anfört följande.

Den ökande alkoholkonsumtionen bland ungdomar är djupt oroande. De viktigaste insatserna för att minska ungdomars alkoholkonsumtion och förebygga skador sker på lokal nivå. Runtom i landet pågår många olika projekt och verksamheter, men kommunerna behöver hjälp och stöd i utvecklingen av det förebyggande arbetet. I statsbudgeten har 550 miljoner kronor avsatts för att under en treårsperiod genomföra den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador. I planen utpekas insatser för barn och ungdomar som särskilt viktiga.

Alkoholkommittén och Mobilisering mot narkotika har i december 2002 efter att ha bjudit in landets kommuner att delta i ett utvecklings- och forskningsprojekt för att stärka det lokala alkohol- och narkotikaförebyggande arbetet valt ut sex kommuner, nämligen Kalmar, Kramfors, Laholm, Lund, Solna och Umeå. Syftet är att stödja arbetet i de valda kommunerna men också att få en svensk utvärdering av det förebyggande arbetet som kan spridas till övriga kommuner och även internationellt. Forskare knutna till Statens folkhälsoinstitut kommer att följa projektet i kommunerna och i ett antal kontrollkommuner.

Professor Thor Norström vid institutet för socialforskning vid Stockholms universitet och *professor Ole-Jørgen Skog* vid senter for grunnforskning, Det norske videnskapsakademi, har på regeringens och Systembolaget AB:s uppdrag gjort en utvärdering av såväl 17 månaders försöksverksamhet med lördagsöppet som de första tolv månaderna med lördagsöppet i hela landet. Resultatet av utvärderingen har i januari 2003 presenterats i en rapport. I rapportens sammanfattning anförs att utvidgningen av lördagsöppet har möjliggjort analyser som testar giltigheten i tidigare resultat som är baserade på försöksverksamheten. Vidare anförs att tidigare resultat i huvudsak bekräftas, nämligen en signifikant ökning i alkoholförsäljningen på knappt 4 %, men inga påvisbara effekter på skadeindikatorerna (bl.a. misshandel i olika situationer och rattfylleri). Det senare resultatet bör dock enligt rapporten tolkas med försiktighet då de stora felmarginalerna innebär en risk för att reella effekter inte blivit statistiskt säkerställda i analyserna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet erinrar om vad som sagts ovan (s. 9 f.) om en restriktiv alkoholpolitik.

Utskottet anser det oroande att alkoholkonsumtionen bland ungdomar ökar och delar därför i mångt och mycket de uppfattningar som framförs i flertalet av här aktuella motioner. Utskottets inställning är att bl.a. en kraftfull opini-

onsbildande verksamhet bör leda till ett starkare individuellt ställningstagande när det gäller måttfull alkoholkonsumtion. Med utgångspunkt i de direktiv som Alkoholkommittén givits torde enligt utskottets mening förutsättningarna för att skapa en sådan verksamhet vara goda. Statens folkhälsoinstitut och Svenska Kommunförbundet gör också insatser på området. Utskottet vill vidare framhålla det arbete på lokal nivå som bedrivs för att minska ungdomars alkoholkonsumtion. Utskottet anser det också värdefullt att medel som avsatts i statsbudgeten för att genomföra den nationella handlingsplanen kommer det regionala och lokala alkoholförebyggande arbetet till godo. Motionerna So247 (kd) yrkande 3, So440 (s), So492 (s, fp, kd, v, c), So517 (s) yrkande 1 och Ub244 (fp) yrkande 24 är i allt väsentligt tillgodosedda med det anförda.

Som utskottet redovisat ovan har nyligen en uppföljning av effekterna av lördagsöppet på Systembolaget redovisats. Dessutom bör som utskottet tidigare uttalat konsekvenserna av lördagsöppet fortlöpande följas av Statens folkhälsoinstitut. Motion So212 (c) yrkande 1 får härigenom anses tillgodosedd.

Utskottet delar motionärernas uppfattning i motion So447 (v) yrkande 4, men anser inte att någon riksdagens åtgärd är påkallad.

Detaljhandelsmonopolet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden rörande möjlighet att göra undantag från Systembolagets detaljhandelsmonopol för s.k. gårdsförsäljning av vin. Utskottet vidhåller att detaljhandelsmonopolet är ett av de viktigaste inslagen i den svenska alkoholpolitiken och att man därför inte bör medge undantag från detta.

Jämför reservation 6 (m).

Motioner

I *motion So378 av Per Bill m.fl. (m)* begärs tillkännagivande om gårdsförsäljning av egenproducerat vin. Motionärerna anser att undantag från detaljhandelsmonopolet bör kunna göras vad beträffar gårdsförsäljning av egenproducerat vin. Även i *motion So215 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)* begärs tillkännagivande om tillåtande av gårdsförsäljning av lokalt framställt vin.

I *motion So277 av Gunnar Axén och Tomas Högström (båda m)* yrkas tillkännagivande om behovet av snara åtgärder för att rädda landets mindre bryggerier, bl.a. genom s.k. gårdsförsäljning. Motionärerna anför att Systembolagets beslut att kraftigt begränsa sitt sortiment av bl.a. öl slår mycket hårt mot många små svenska ölbryggerier.

I motion So357 av Inger Lundberg och Anne Ludvigsson (båda s) begärs tillkännagivande om vinprovning och försäljning av fruktviner från svenska vinproducenter (*yrkande 1*). Motionärerna anför att det finns skäl att utreda möjligheterna att erbjuda vinprovning till allmänheten hos svenska vinproducenter. Vidare begärs tillkännagivande om att öka kunskapen om svensk vinproduktion (*yrkande 2*).

Bakgrund och tidigare behandling m.m.

Enligt 5 kap. 1 § alkohollagen (1994:1738) skall det för detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget) som staten äger. Av 5 kap. 2 § framgår att endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl.

I *betänkande 2001/02:SoU6 Alkoholpolitik*, behandlades senast motionsyrkanden rörande bl.a. Systembolagets detaljhandelsmonopol och dess sortimentstyrningssystem (s. 15 ff.). Motionsyrkanden rörande gårdsförsäljning av vin avstyrktes med hänvisning till att detaljhandelsmonopolet är ett av de viktigaste inslagen i den svenska alkoholpolitiken och att det är olämpligt att detta uppluckras på så sätt att t.ex. gårdsförsäljning av vin tillåts (s. 18). Motionsyrkanden om åtgärder för att rädda landets mindre bryggerier avstyrktes med hänvisning till att utskottet inte delade motionärernas farhågor om att Systembolagets nya sortimentstyrningssystem skulle komma att medföra negativa konsekvenser för de mindre bryggerierna (s. 19). Riksdagen följde utskottet (prot. 2001/02:72 och 73).

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del reservationer från m. Riksdagen följde utskottet (prot. 2001/02:72 och 73).

Frågan om tillverkning av fruktviner har berörts av *näringsministern* i en interpellationsdebatt den 12 april 2002. I debatten (snabbprotokoll 2001/02:94) anförde han bl.a. följande.

Grundprincipen för den svenska alkoholpolitiken är att motverka alkoholens skadeverkningar genom att bl.a. begränsa alkoholens tillgänglighet. Av den anledningen är det bara Systembolaget AB som får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl. Systembolagets detaljhandelsmonopol skall utgöra en garant för att marknadsföring och försäljning av alkoholdrycker till allmänheten sker återhållsamt. Att öppna nya försäljningskanaler till allmänheten utanför Systembolaget skulle kunna innebära att detaljhandelsmonopolet urholkas.

Att endast tillåta gårdsförsäljning för inhemsk tillverkning av fruktviner kan dessutom EG-rättsligt uppfattas som diskriminering av utländska tillverkares produkter som endast kan säljas via Systembolaget eller via restaurang.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att Systembolagets detaljhandelsmonopol är ett av de viktigaste inslagen i den svenska alkoholpolitiken. Det är därför olämpligt att detaljhandelsmonopolet luckras upp på så sätt att t.ex. gårdsförsäljning av vin

tillåts. Utskottet avstyrker därför motionerna So215 (m), So277 (m), So357 (s) yrkande 1 och So378 (m).

Något tillkännagivande i enlighet med motion So357 (s) yrkande 2 är inte erforderligt. Att öka kunskapen om en enskild näringsgren bör i huvudsak ankomma på näringen själv. Motionen avstyrks.

Serveringsbestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden gällande dels ändrade regler beträffande när serveringstillstånd skall meddelas respektive återkallas, dels om att tillfälliga serveringstillstånd inte skall kunna meddelas. Dessutom bör riksdagen avslå motionsyrkanden gällande bl.a. att alkoholpolitiska olägenheter skall ges större tyngd vid tillståndsgivningen och att möjligheter till undantag från alkohollagens regler skall ges.

Jämför reservationerna 7 (m), 8 (v, mp), 9 (v, mp) och 10 (m).

Motioner

I *motion Sf336 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* begärs tillkännagivande om serveringstillstånd. Motionärerna anser att den tillståndshavare som fälls för brottet olaga diskriminering omedelbart skall få sitt tillstånd indraget och att kommande ansökningar om serveringstillstånd skall behandlas med detta i beaktande (*yrkande 36*). Ett likalydande yrkande framförs även i *motion So513 av Gudrun Schyman m.fl. (v) (yrkande 8)*. I motionen anförs dessutom att restaurangägare som vägrar att servera funktionshindrade bör kunna få sina serveringstillstånd indragna.

I *motion Sf289 av Peter Eriksson m.fl. (mp)* yrkas att riksdagen beslutar att införa antidiskrimineringsvillkor i utskänkningstillstånd, vilket innebär att restauranger riskerar sina tillstånd för alkoholförsäljning om de diskriminerar (*yrkande 9*).

I *motion So455 av Göran Magnusson m.fl. (s, fp, kd, v, c, mp)* begärs tillkännagivande om serveringstillstånd (*yrkande 9*). Motionärerna, som anser att antalet krogar och platser på krogar sannolikt är för stort, efterlyser en tydligare alkoholpolitisk bedömning av serveringstillstånden.

I *motion So441 av Göran Magnusson m.fl. (s, kd, v, c)* begärs tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen om tillstånd för alkoholserving samt att social- och alkoholpolitiska grunder ges större tyngd vid tillståndsgivning. Motionärerna anför att serveringstillstånd för alkohol beviljas alltmera generöst och att tolkningen av lagstiftningen på området kommit att ta mera hänsyn till de närings- och affärsmässiga principerna än de alkohol- och socialpolitiska.

I *motion So216 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)* begärs tillkännagivande om behovet av ändring i alkohollagen beträffande återkallande av serveringstillstånd. Motionären anser att kommunerna bör vara generösa med att ge serveringstillstånd men att de också bör återkalla dessa när restauranger uppenbart bryter mot alkohollagen.

I *motion So214 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)* begärs tillkännagivande om möjligheter till tillfälliga undantag från alkohollagstiftningen. Motionärerna anför att en lagstiftning som inte medger avsteg vid speciella situationer och under ordnade former snabbt förlorar sin legitimitet. Det bör därför i lagstiftningen införas möjligheter för t.ex. länsstyrelsen att medge olika tillfälliga undantag från alkohollagstiftningen.

I *motion So367 av Håkan Larsson (c)* begärs tillkännagivande om en översyn av regler för alkoholutskänkning för småskalig turist- och konferensverksamhet på landsbygden. Enligt motionären kan goda ambitioner gällande restriktiv alkoholpolitik ibland få motsatt effekt. Som exempel härpå anföras att ett mindre turistföretag på landsbygden, om det inte har möjlighet att servera vin till middagen, kan tvingas välja mellan att ställa in arrangemanget eller att konferensdeltagarna tar med egen dryck.

I *motion So502 av Nikos Papadopoulos och Joe Frans (båda s)* begärs tillkännagivande om tillfälliga serveringstillstånd för alkohol. Motionärerna anser att systemet med tillfälliga serveringstillstånd bör slopas och möjligheten härtill bör utmönstras ur lagstiftningen. Detta bl.a. dels för att centrala och grundläggande krav som uppställs i alkohollagen för att få serveringstillstånd åsidosätts när det gäller de tillfälliga tillstånden, dels då dessa kan sägas utgöra en illojal konkurrens för den etablerade branschen.

I *motion So371 av Håkan Juholt (s)* begärs tillkännagivande om en översyn av ändringarna i alkohollagen. Motionären pekar på att det för något år sedan gjordes en ändring i alkohollagen som gör det möjligt för krögare att hyra in personal från olika bemanningsföretag för att servera alkohol. Förändringen har, enligt bl.a. Hotell- och restaurangfacket (HRF), inneburit ökat fusk med svartarbete.

Bakgrund och tidigare behandling m.m.

Enligt 7 kap. 7 § alkohollagen (1994:1738) får serveringstillstånd endast meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. Vid tillståndsprövningen skall särskild hänsyn tas till bl.a. om sökanden är laglydig. Av 19 § 4 i samma kapitel följer vidare att tillståndet kan återkallas då de förutsättningar som gäller för meddelande av tillstånd inte längre föreligger.

Av 7 kap. 9 § alkohollagen framgår att serveringstillstånd, även om sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för tillstånd, får vägras om serveringen kan befaras medföra olägenheter från alkoholpolitisk synpunkt.

Socialutskottet behandlade senast våren 2002 i betänkande 2001/02:SoU6 *Alkoholpolitik*, motionsyrkanden rörande bestämmelserna kring servering. I betänkandet, till vilket hänvisas, ges en bakgrundsbeskrivning av hur frågan behandlats i riksdagen under senare år (s. 20 ff.). Utskottet anförde i sin bedömning bl.a. följande (s. 23).

Vidare anser utskottet att gällande lagstiftning angående meddelande av tillstånd, innefattande bl.a. en prövning av den sökandes ekonomiska och personliga förhållanden, ger ett tillräckligt skydd mot att personer som gör sig skyldiga till brott erhåller respektive får behålla serveringstillstånd.

Vid prövning av tillståndsansökningar skall enligt gällande lagstiftning eventuella alkoholpolitiska olägenheter beaktas. Mot denna bakgrund anser utskottet att alkohollagens bestämmelser medger att de hänsyn som motionärerna i motion So616 (s, v, kd, c, fp, mp) yrkande 8 efterlyser beaktas. För det fall utvecklingen på alkoholområdet visar att så inte är fallet utgår utskottet från att regeringen återkommer med förslag till lämpliga åtgärder. Något tillkännagivande med anledning av vad som anförs i motionen är emellertid inte erforderligt.

Att för vissa situationer medge undantag från alkohollagens bestämmelser synes enligt utskottets mening mindre välbetänkt varför utskottet inte kan ställa sig bakom uppfattningen i motion So542 (m).

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del reservationer från m och v. Riksdagen följde utskottet (prot. 2001/02:72 och 73).

I 1999 års Diskrimineringsutrednings betänkande *Ett effektivt diskrimineringsförbud – Om olaga diskriminering och begreppen ras och sexuell läggning* (SOU 2001:39) övervägdes bl.a. frågan om diskriminering av funktionshindrade i näringsverksamhet skulle ges en straffrättslig eller civilrättslig reglering. Utredningen ansåg att en civilrättslig reglering vore att föredra. Vidare har ett utredningsuppdrag syftande till en sammanhållen diskrimineringslagstiftning givits en parlamentariskt sammansatt kommitté i januari 2002 (dir. 2002:11). Vad beträffar funktionshindrade omfattar kommitténs uppdrag diskriminering på grund av bristande tillgänglighet. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2004.

Frågan om återkallande av serveringstillstånd har i augusti 2002 berörts av *socialministern* i svar på fråga för skriftligt svar (2001/02:1445). Socialministern har därvid anfört bl.a. följande.

Enligt alkohollagen kan en tillståndshavare meddelas varning, i stället för att serveringstillståndet återkallas, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd. I förarbetena till lagen (prop. 1994/95:89) sägs bl.a. att utgångspunkten är att återkallelse av serveringstillstånd ska ske när grund för återkallelse föreligger, men att ingripandet kan begränsas till en varning om missförhållandet rättas till eller om en överträdelse av en föreskrift varit tillfällig eller berott på missförstånd e.d.

Riksdagen beslutade i juni 2001 om en ändring i 6 kap. 3 § alkohollagen (1994:1738). Genom lagändringen får för servering av spritdrycker, vin och starköl inte endast sådan personal anlitas som är anställd av tillståndshavaren, vilket tidigare var fallet, utan även personal som är inhyrd från ett bemanningsföretag (prop. 2000/01:97, bet. 2000/01:SoU19, rskr. 2000/01:260).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin inställning att gällande lagstiftning angående meddelande av tillstånd, innefattande bl.a. en prövning av den sökandes ekonomiska och personliga förhållanden, ger ett tillräckligt skydd mot att personer som gör sig skyldiga till brott erhåller respektive får behålla serveringstillstånd. I sammanhanget vill utskottet även peka på att det är av största vikt att det i kommunerna finns en fungerande tillsyn av efterlevnaden av alkohollagen och att kommunerna använder sig av möjligheterna att återkalla tillstånd där detta är befogat. Motionerna So216 (m), So513 (v) yrkande 8, Sf289 (mp) yrkande 9 och Sf336 (v) yrkande 36 avstyrks.

Vid prövning av tillståndsansökningar skall enligt gällande lagstiftning eventuella alkoholpolitiska olägenheter beaktas. Mot denna bakgrund anser utskottet att alkohollagens bestämmelser medger att de hänsyn som motionärerna i motionerna So441 (s, kd, v, c) och So455 (s, fp, kd, v, c, mp) yrkande 9 efterlyser beaktas. För det fall utvecklingen på alkoholområdet visar att så inte är fallet utgår utskottet från att regeringen följer densamma och återkommer med förslag till lämpliga åtgärder. Något tillkännagivande med anledning av vad som anförs i motionerna är emellertid inte erforderligt. Yrkandena avstyrks.

Utskottet vidhåller att det synes mindre välbetänkt att för vissa situationer medge undantag från alkohollagens bestämmelser. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom uppfattningarna i motionerna So214 (m) och So367 (c). Motionerna avstyrks därför.

Utskottet anser att möjligheten att meddela tillfälliga serveringstillstånd har sitt berättigande och att alkohollagens regler ger en tillfredsställande garanti för att tillstånd meddelas endast där så är lämpligt. Motion So502 (s) avstyrks därför.

Vad som anförs i motion So371 (s) inger enligt utskottet oro. Den aktuella bestämmelsen i 6 kap. 3 § alkohollagen har dock endast varit i kraft i knappt två år. Utskottet utgår från att regeringen noga följer frågan och om så bedöms nödvändigt återkommer till riksdagen med förslag till ändring av bestämmelsen i fråga. Motionen avstyrks.

Försäljning av folköl

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör, med hänvisning till bl.a. Statens folkhälsoinstitut och Alkoholkommitténs pågående arbete på området, avslå motionsyrkanden gällande bl.a. ålderskontrollen i samband med försäljning av folköl.

Jämför reservationerna 11 (fp, kd) och 12 (m).

Motioner

I *motion So515 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp)* begärs tillkännagivanden om att tillstånd skall fordras för försäljning av öl klass II, folköl (*yrkande 7*) och om indragande av tillstånd vid försäljning av folköl till ungdom under 18 år (*yrkande 8*). Enligt motionärerna har det slopade kravet på tillstånd för försäljning av folköl resulterat i att drycken blivit än mer lättillgänglig för ungdomar. Efterlevnaden av 18-årsgränsen är vidare mycket dålig. Motionärerna anser därför att tillstånd för försäljning av folköl skall återinföras. Tillståndet bör vara tidsbegränsat så att det återkommande omprövas.

I *motion So455 Göran Magnusson m.fl. (s, fp, kd, v, c, mp)* begärs tillkännagivande om folköl i den allmänna handeln (*yrkande 10*). Motionärerna pekar på att kontrollen av åldersgränsen 18 år inte följs. Regeringen bör ta initiativ till en skärpt lagstiftning för brott mot förbudet att sälja alkohol till underåriga.

I *motion So394 av Tasso Stafílidis (v)* begärs tillkännagivande om att ta initiativ till en skärpt lagstiftning för brott mot att sälja alkohol till underåriga (*yrkande 1*). I motionen begärs även tillkännagivande om att försäljningen av folköl endast skall få ske på Systembolaget (*yrkande 2*).

I *motion So315 av Ola Sundell (m)* begärs tillkännagivande om en ändring i alkohollagen. Motionären anför att alkohollagen bör ändras så att kommunen även får ta hänsyn till alkoholpolitiska aspekter och medge försäljning av folköl även i lokal med tidsbegränsat tillstånd för hantering av livsmedel enligt 16 § livsmedelsförordningen när omständigheterna i övrigt kan anses jämförbara med livsmedelshantering i godkända livsmedelslokaler. Motionären syftar på möjligheterna att sälja folköl i t.ex. Svenska Turistföreningens väglöst belägna fjällstugor.

Bakgrund och tidigare behandling m.m.

Enligt 5 kap. 6 § alkohollagen (1994:1738) är detaljhandel med öl, med de inskränkningar som föreskrivs i alkohollagen, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i en lokal som är godkänd som livsmedelslokal enligt bestämmelser vilka meddelats med stöd av 22 § tredje stycket livsmedelslagen (1971:511) samt att försäljning av matvaror bedrivs i lokalen. Enligt 5 kap. 6 § alkohollagen skall den som bedriver detaljhandel med öl anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas. Vidare skall, enligt lagrummet, den som bedriver detaljhandel med öl utöva särskild tillsyn (egentillsyn) över försäljningen. För tillsynen skall det finnas ett för verksamheten lämpligt program. Dessutom får kommunen enligt 7 kap. 13 § alkohollagen ta ut en avgift för tillsynen av dem som bedriver anmälningspliktig servering av eller detaljhandel med öl.

Enligt 23 § livsmedelslagen får livsmedel ej hanteras yrkesmässigt i annan lokal än livsmedelslokal, om ej myndighet som regeringen bestämmer ger tillstånd därtill. Enligt 16 § livsmedelsförordningen (1971:807) prövas frågor

om tillstånd av den eller de kommunala nämnder som utövar tillsynen enligt livsmedelslagen. Tillstånd får meddelas för en viss tid eller tills vidare.

Socialutskottet behandlade senast våren 2002 i betänkande 2001/02:SoU6 *Alkoholpolitik*, vartill hänvisas, motionsyrkanden rörande försäljning av folköl (s. 23 ff.). Utskottet anförde i sin bedömning bl.a. följande (s. 25).

Utskottet vill understryka att ett av alkoholpolitikens huvudsyften är att skydda ungdomen från alkoholens negativa sidor. I detta sammanhang är det givetvis av största vikt att åldersgränserna vid försäljning av folköl efterlevs. Genom det tillägg i 7 kap. 13 § alkohollagen som infördes den 1 juli 2001 har kommunen möjlighet att ta ut en avgift för att finansiera tillsynen. Härigenom har kommunernas resurser för tillsyn förstärkts. Mot denna bakgrund och då även Statens folkhälsoinstitut följer folkölsförsäljningens utveckling när det gäller ungdomar anser utskottet inte något tillkännagivande erforderligt med anledning av vad som anförs i motion So275 (m) yrkande 15 delvis. Utskottet noterar vidare att det redan i dag finns möjlighet att förbjuda försäljning av folköl när alkohollagens regler inte efterlevs.

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande att en anmälningsplikt är att föredra framför en tillståndsplikt när det gäller bl.a. försäljning av folköl.

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del reservationer från m och mp. Riksdagen följde utskottet (prot. 2001/02:72 och 73).

Statens folkhälsoinstitut har sedan december 2001, bl.a. för att förbättra ålderskontrollen och för att förhindra langning av folköl, ett samarbete med länsstyrelserna och kommunerna för att utveckla formerna för tillsyn och för att komma fram till gemensamma prioriteringar.

Alkoholkommittén planerar att i samarbete med *Statens folkhälsoinstitut* genomföra 3–5 regionala konferenser med ansvariga för folkölsarbetet. Konferenserna skall innehålla metoder för arbetet, möjliggöra erfarenhetsutbyte och utgöra en start för utökad samverkan på lokal och regional nivå. Vidare skall ett nationellt stödmaterial tas fram i samverkan mellan Alkoholkommittén och Statens folkhälsoinstitut. Materialet skall presenteras och börja implementeras under konferenserna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande att en anmälningsplikt är att föredra framför en tillståndsplikt när det gäller bl.a. försäljning av folköl. Motion So515 (mp) yrkandena 7 och 8 avstyrks därför.

Utskottet vill ånyo understryka att ett av alkoholpolitikens huvudsyften är att skydda ungdomen från alkoholens negativa sidor och att det därför givetvis är av största vikt för att detta huvudsyfte skall kunna uppnås att åldersgränserna vid försäljning av folköl efterlevs. Kommunernas resurser för tillsyn har förstärkts då dessa sedan den 1 juli 2001 har möjlighet att ta ut en avgift för att finansiera tillsynen. Vidare finner utskottet skäl att framhålla det omfattande arbete på området som utförs av bl.a. Statens folkhälsoinstitut och Alkoholkommittén. Mot denna bakgrund anser utskottet att förutsättningarna för att åldersgränserna vid försäljning av folköl skall efterlevas har förstärkts.

Något tillkännagivande med anledning av vad som anförs i motionerna So394 (v) yrkande 1 och So455 (s, fp, kd, v, c, mp) yrkande 10 är därför inte nödvändigt. Motionerna avstyrks. Av samma skäl avstyrker utskottet motion So394 (v) yrkande 2.

Även om utskottet har förståelse för de specifika bevekelsegrunder som ligger till grund för motionärens krav i motion So315 (m) anser utskottet inte att reglerna i alkohollagen, om vilka krav som bör ställas på en lokal där folköl får säljas, skall luckras upp. Motionen avstyrks därför.

Alkoholfrågor i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden gällande definitionen av alkoholfritt, ändringar i alkohollagen beträffande detaljhandel med öl samt införande av varningstexter på alkoholförpackningar.

Jämför reservationerna 13 (v), 14 (fp) och 15 (kd).

Motioner

I *motion So447 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* begärs tillkännagivande om ett tydliggörande av begreppet alkoholfritt (*yrkande 3*). Motionärerna anser att det behövs en närmare definition av vad som skall få kallas alkoholfritt och att en utredning bör tillsättas för att tydliggöra detta begrepp. Vidare bör Sverige införa EU:s gräns för vad som anses som alkoholfritt, 0,50 volymprocent. Detta för med sig att lättöl kommer att betraktas som en alkoholhaltig dryck och som det då kan vara olagligt att göra reklam för.

I *motion So355 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp)* yrkas tillkännagivande om alkoholäsk och andra särskilt på ungdomar inriktade alkoholprodukter i livsmedelshandeln. Motionärerna pekar på att om affärsintressen kan framtvunga att alla slags alkoholdrycker med 3,5 volymprocent alkohol skall likabehandlas när det gäller försäljning i livsmedelshandeln kan utrymme ges att i vanliga butiker sälja starkare cider, alkoholäsk och en rad andra produkter som ges en sådan alkoholstyrka att de blir berusningsmedel. Det är angeläget att regeringen snarast överväger situationen och återkommer till riksdagen med de lagändringar som kan behövas.

I *motion So248 av Tuve Skånberg (kd)* begärs tillkännagivande om varningstexter på starkölsförpackningar, vin- och spritflaskor. Motionären anser att bestämmelser bör införas om att starköl, vin och sprit, på samma sätt som cigarettpaket, skall märkas med varningstexter.

Bakgrund och tidigare behandling m.m.

Som redovisats tidigare är enligt 5 kap. 1 § alkohollagen (1994:1738) detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl förbehållet detaljhandelsbolaget,

dvs. systembolaget. Därutöver är enligt 5 kap. 6 § alkohollagen detaljhandel med öl, med de inskränkningar som föreskrivs i alkohollagen, tillåten bl.a. under villkor att verksamheten bedrivs i en lokal som enligt vissa bestämmelser är godkänd som livsmedelslokal. Med öl förstås, enligt 1 kap. 6 § andra stycket alkohollagen, jäst, odestillerad dryck som är framställd med torkat eller rostat malt som huvudsakligt extraktgivande ämne och vars alkoholhalt överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent.

Socialutskottet behandlade senast våren 2002 i betänkande 2001/02:SoU6 *Alkoholpolitik*, vartill hänvisas, motionsyrkanden rörande dels behovet av att tydliggöra begreppet alkoholfritt, dels behovet av varningstexter på alkoholförpackningar (s. 27 ff.). Utskottet anförde i sin bedömning (s. 29) att något initiativ från riksdagens sida inte var påkallat då frågan om definitioner för olika alkoholdrycker avses att behandlas av regeringen i en kommande proposition. Vidare vidhöll utskottet sin tidigare redovisade inställning beträffande varningstexter, dvs. att om ett enskilt medlemsland inom EU ställer upp krav på att förpackningar av alkoholhaltiga varor skall vara försedda med varningstexter för att få säljas på den inhemska marknaden torde detta sannolikt vara att anse som ett s.k. tekniskt handelshinder.

Aktuella motioner avstyrktes. Till betänkandet fogades i denna del en reservation från kd. Riksdagen följde utskottet (prot. 2001/02:72 och 73).

Från *Socialdepartementet* har inhämtats att frågan om definitioner för olika alkoholdrycker avses att behandlas i regeringens kommande proposition gällande teknisk sprit m.m. Propositionen beräknas avlämnas till riksdagen under hösten 2003 eller våren 2004.

Utskottets ställningstagande

Frågan om definitioner för olika alkoholdrycker bereds inom Regeringskansliet. Något initiativ från riksdagens sida är därför inte påkallat. Motion So447 (v) yrkande 3 avstyrks.

Såväl alkoholisk som cider torde vara drycker som särskilt tilltalar ungdomars smak. Utskottet ser därför allvarligt på om drycker av detta slag blir tillgängliga i detaljhandeln i alkoholstyrkor upp till 3,5 volymprocent. Att utvecklingen följs vad beträffar möjligheten att framställa ciderliknande eller alkoholliknande drycker genom samma framställningsmetod som för öl är därför angeläget. Något tillkännagivande härom från riksdagens sida är dock för närvarande inte nödvändigt. Motion So355 (fp) avstyrks.

Utskottet vidhåller alltså sin inställning vad beträffar varningstexter på alkoholförpackningar, varför motion So248 (kd) avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Alkoholpolitikens inriktning (punkt 1)

av Kerstin Heinemann (fp) och Marita Aronson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:K432 yrkande 18 delvis och avslår motionerna 2002/03:So340, 2002/03:So443 yrkande 9, 2002/03:So447 yrkandena 1 och 2, 2002/03:So455 yrkandena 1, 11 och 12, 2002/03:So498 och 2002/03:So517 yrkande 4.

Ställningstagande

I takt med att införselreglerna liberaliseras så kommer en allt större del av den individuella årskonsumtionen att utgöras av importerad alkohol. Enligt vår uppfattning är det viktigaste som kan göras just nu för att begränsa folkhälsoskadorna av en ökad alkoholkonsumtion att sträva efter att upprätthålla den aktiva prispolitiken och detaljhandelsmonopolet så långt det är möjligt. Vi anser också, med tanke på tendensen till att ungdomars konsumtion av alkohol ökar, att det är synnerligen viktigt att poängtera det alkoholförebyggande arbetet bland yngre. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Alkoholpolitikens inriktning (punkt 1)

av Elina Linna (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Gunilla Wahlén (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:So447 yrkandena 1 och 2 och 2002/03:So455 yrkandena 1 och 11 samt avslår motionerna 2002/03: K432 yrkande 18 delvis, 2002/03:So340, 2002/03:So443 yrkande 9, 2002/03: So455 yrkande 12, 2002/03:So498 och 2002/03:So517 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att det är oerhört viktigt att Sverige strävar efter att behålla den traditionellt restriktiva alkoholpolitiken som bygger på ett folkhälsoperspektiv och som innebär begränsningar i tillgänglighet och aktiv användning av prisinstrumentet. Vi anser också att den svenska restriktiva alkoholpolitiken måste upprätthållas och att Sverige bör verka för att påverka EU i denna riktning. Vidare bör Sverige inom ramen för EU-samarbetet aktivt driva dels användningen av höjda skatter som prisinstrument, dels begränsad tillgänglighet, inte minst för ungdomar, dels att reglerna för trafiknykterhetsbrott skärps. Sverige bör dessutom, inom ramen för EU-samarbetet, verka för begränsning och i förlängningen avveckling av alkoholreklam och marknadsföring av alkohol i EU-länderna. Vi anser även att Sverige med sin ambition rörande utvidgningen av EU även på andra sätt bör agera kring alkohol- och narkotikapolitiska frågor. Sverige bör i detta sammanhang ge stöd till WHO:s Europaregion för att den skall kunna arbeta med att implementera European Alcohol Action Plan i de blivande medlemsländerna i EU. Regeringen bör också ta initiativ gentemot WHO:s Europaregion i avsikt att skapa förutsättningar för att de europeiska alkoholkonferenserna skall kunna fortsätta. Avslutningsvis vill vi framhålla att den gemensamma notan för samhälle och individer för alkoholen är dyr. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Alkoholpolitikens inriktning (punkt 1)

av Chatrine Pålsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So455 yrkandena 1 och 12 samt avslår motionerna 2002/03:K432 yrkande 18 delvis, 2002/03:So340, 2002/03:So443 yrkande 9, 2002/03:So447 yrkandena 1 och 2, 2002/03:So455 yrkande 11, 2002/03:So498 och 2002/03:So517 yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att Sverige med sin ambition rörande utvidgningen av EU bör agera kring alkohol- och narkotikapolitiska frågor. Sverige bör i detta sammanhang ge stöd till WHO:s Europaregion för att den skall kunna arbeta med att implementera European Alcohol Action Plan i de blivande medlemsländerna i EU. Regeringen bör vidare ta initiativ gentemot WHO:s Europaregion i avsikt att skapa förutsättningar för att de europeiska alkoholkonferenserna skall kunna fortsätta. Jag anser även att det i vissa situationer och under vissa omständigheter, t.ex. under graviditeter, är särskilt viktigt att avstå från alkohol. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Alkoholpolitikens inriktning (punkt 1)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So443 yrkande 9 och avslår motionerna 2002/03:K432 yrkande 18 delvis, 2002/03:So340, 2002/03:So447 yrkandena 1 och 2, 2002/03:So455 yrkande 1, 11 och 12, 2002/03:So498 och 2002/03:So517 yrkande 4.

Ställningstagande

Jag önskar en fortsatt offensiv hållning från WHO:s sida vad gäller att implementera en alkoholpolitik som bidrar till ökad folkhälsa. I ett framtida Europa måste alkoholdödligheten, särskilt vad beträffar unga, reduceras. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Genderperspektiv inom alkoholforskningen (punkt 4)

av Elina Linna (v) Kerstin-Maria Stalin (mp) och Gunilla Wahlén (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So447 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett stort behov av forskningsinsatser när det gäller unga flickors och vuxna kvinnors alkoholvanor och missbruk. Det föreligger också ett stort behov av informationsinsatser till dem som arbetar med ungdomar samt till socialtjänst och sjukvårdspersonal. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Gårdsförsäljning m.m. (punkt 5)

av Cristina Husmark Pehrsson (m), Carl-Axel Johansson (m) och Anne Marie Brodén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:So215, 2002/03:So277, 2002/03:So357 yrkande 1 och 2002/03:So378.

Ställningstagande

Med Systembolagets nya sortimentssystem blir de mer ovanliga produkterna, som inhemskt fruktvin och vin, mer svårtillgängliga för kunderna, som inte längre kan välja dem separat, utan måste planera ett sådant inköp. Att sälja vin via Systembolaget blir alltså svårt för våra inhemska producenter. Vi anser därför att undantag från detaljhandelsmonopolet bör kunna göras vad beträffar gårdsförsäljning av egenproducerat vin. Systembolagets beslut att kraftigt begränsa sitt sortiment slår även mycket hårt mot många små svenska ölbryggerier. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Lämplighetskravet (punkt 7)

av Cristina Husmark Pehrsson (m), Carl-Axel Johansson (m) och Anne Marie Brodén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So216 och avslår motionerna 2002/03:Sf289 yrkande 9, 2002/03:Sf336 yrkande 36 samt 2002/03:So513 yrkande 8.

Ställningstagande

Vi anser att alkohollagen behöver ändras när det gäller reglerna för återkallande av serveringstillstånd. Kommunerna bör vara generösa med att ge serveringstillstånd men bör också återkalla dessa när restauranger uppenbart bryter mot alkohollagen. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Lämplighetskravet (punkt 7)

av Elina Linna (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Gunilla Wahlén (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:Sf289 yrkande 9, 2002/03:Sf336 yrkande 36, 2002/03:So513 yrkande 8 samt avslår motion 2002/03:So216.

Ställningstagande

Vi anser att den tillståndshavare som fällt för brottet olaga diskriminering omedelbart skall få sitt tillstånd indraget och att kommande ansökningar om serveringstillstånd skall behandlas med detta i beaktande. Vidare anser vi att

antidiskrimineringsvillkor bör införas i utskänkningstillstånden, vilket innebär att restauranger riskerar sina tillstånd för alkoholförsäljning om de diskriminerar. Dessutom anser vi att restaurangägare som vägrar att servera funktionshindrade bör kunna få sina serveringstillstånd indragna. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Alkoholpolitiska olägenheter (punkt 8)

av Elina Linna (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Gunilla Wahlén (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So441 och avslår motion 2002/03:So455 yrkande 9.

Ställningstagande

Serveringstillstånd för alkohol beviljas alltmera generöst, och tolkningen av lagstiftningen på området har kommit att ta mera hänsyn till de närings- och affärsmässiga principerna än de alkohol- och socialpolitiska. Vi anser därför att lagstiftningen om tillstånd för alkoholserving bör ses över samt att social- och alkoholpolitiska grunder ges större tyngd vid tillståndsgivning. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Undantag från alkohollagens bestämmelser (punkt 9)

av Cristina Husmark Pehrsson (m), Carl-Axel Johansson (m) och Anne Marie Brodén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2002/03:So214 och 2002/03:So367.

Ställningstagande

Vi anser att en lagstiftning som inte medger avsteg vid speciella situationer och under ordnade former snabbt förlorar sin legitimitet. I samband med kulturella eller historiska evenemang är det viktigt att olika län och regioner får möjlighet att visa sin särart. För att underlätta för dessa evenemang vore det naturligt med generella möjligheter för t.ex. länsstyrelsen att medge olika tillfälliga undantag från alkohollagstiftningen. Vi anser också att en översyn av regler för alkoholutskänkning för småskalig turist- och konferensverksamhet på landsbygden bör göras. Som det nu är kan ett mindre turistföretag på landsbygden, om det inte har möjlighet att servera vin till middagen, tvingas

välja mellan att ställa i arrangemanget eller att konferensdeltagarna tar med egen dryck. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11. Tillsyn över folkölsförsäljningen (punkt 13)

av Chatrine Pålsson (kd), Kerstin Heinemann (fp) och Marita Aronson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So455 yrkande 10 och avslår motion 2002/03:So394 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att försäljning av folköl i den allmänna handeln egentligen är problematiskt bara ur ett perspektiv. Det är att kontrollen av åldersgränsen 18 år inte följs. Underåriga skaffar lätt folköl i stora mängder genom de försäljningskanaler som finns, och det starkare folkölet, 3,5 volymprocent, utgör i många fall tonåringars inkörsport till mer avancerade alkoholvanor, liksom till tidiga möjligheter till berusning. I många av de inköpstester som gjorts av folköl visar det sig att underåriga får handla i upp till 70 % av butikerna. Vi anser att berörda butikskedjor, bensinstationer etc. måste ges starka incitament för att upprätthålla lagens intentioner. Regeringen bör därför ta initiativ till en skärpt lagstiftning för brott mot att sälja alkohol till underåriga. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Ändrade regler för försäljning av folköl (punkt 15)

av Cristina Husmark Pehrsson (m), Carl-Axel Johansson (m) och Anne Marie Brodén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So315.

Ställningstagande

Yrkesmässig hantering av livsmedel kan genom tillfälligt tillstånd ske i annan lokal än godkänd livsmedelslokal. Alkohollagen medger dock inte motsvarande undantag beträffande lokalens standard för försäljning av folköl. Detta innebär att även om det tillhandahålls ett brett och omfattande varusortiment, får inte försäljning av folköl ske i samband med livsmedelsförsäljning i t.ex. Svenska Turistföreningens väglöst belägna fjällstugor och andra enkla butiks-

lokaler, som kan förekomma i t.ex. yttersta kustbandet. Vi anser att alkohol-lagen bör ändras så att kommunen även får ta hänsyn till alkoholpolitiska aspekter och medge försäljning av folköl i t.ex. dessa fjällstugor när omständigheterna i övrigt kan anses jämförbara med livsmedelshandling i godkända livsmedelslokaler. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Definitioner av alkoholdrycker (punkt 16)

av Elina Linna (v) och Gunilla Wahlén (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So447 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det behövs en närmare definition av vad som skall få kallas alkoholfritt och att en utredning bör tillsättas för att tydliggöra detta begrepp. Vidare bör Sverige införa EU:s gräns för vad som anses som alkoholfritt, nämligen 0,50 volymprocent. Detta för med sig att lättöl kommer att betraktas som en alkoholhaltig dryck och som det då kan vara olagligt att göra reklam för. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14. Alkoholisk m.m. i livsmedelshandeln (punkt 17)

av Kerstin Heinemann (fp) och Marita Aronson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So355.

Ställningstagande

Om affärsintressen kan framtvunga att alla slags alkoholdrycker med 3,5 volymprocent alkohol skall likabehandlas när det gäller försäljning i livsmedelshandeln kan utrymme ges att i vanliga butiker sälja starkare cider, alkoholisk och en rad andra produkter som ges en sådan alkoholstyrka att de blir berusningsmedel. Vi anser därför att det är angeläget att regeringen snarast överväger situationen och återkommer till riksdagen med de lagändringar som kan behövas. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

15. Varningstexter (punkt 18)

av Chatrine Pålsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 15. Riksdagen bifaller därmed motion 2002/03:So248.

Ställningstagande

I linje med den av riksdagen beslutade intentionen att minska alkoholkonsumtionen och därmed skadorna anser jag att bestämmelser bör införas om att starköl, vin och sprit, på samma sätt som cigarettpaket, skall märkas med varningstexter. Dessa varningstexter på öl-, vin- och spritflaskor skall givetvis också i fortsättningen kompletteras med Systembolagets informationsverksamhet och med information i skolorna. Vad jag nu anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden.

1. Svensk alkoholpolitik m.m.

av Cristina Husmark Pehrsson (m), Carl-Axel Johansson (m) och Anne Marie Brodén (m).

Sedan den traditionella svenska alkoholpolitiken utformades har stora samhällsförändringar skett. Vi anser att det nu behövs en ny alkoholpolitik då förutsättningarna för den gamla inte längre föreligger. De nya förutsättningarna kan bara hanteras med en väl underbyggd och hos folkets flertal förankrad alkoholpolitik. En sådan ny politik kräver en kombination av samverkande åtgärder. Den legala och beskattade alkoholens tillgänglighet måste öka och dess pris sänkas för att minska risken, och därmed vinsten, för kriminell verksamhet. Enligt vår uppfattning kräver en effektiv alkoholpolitik, som kan bidra till att minska alkoholskadorna, en folklig förankring och förståelse för sambandet mellan hög alkoholkonsumtion och alkoholens skador. En sådan förankring kräver att det goda bruket accepteras och inte motverkas av svårförståeliga restriktioner. Vi har närmare utvecklat vår alkoholpolitik i en avvikande mening till socialutskottets yttrande 2002/03:SoU2y, Alkoholbeskattning m.m., vartill hänvisas. Vidare vill vi vad beträffar vår syn på det alkoholförebyggande arbetet hänvisa till reservation 6 till socialutskottets betänkande 2001/02:SoU6, Alkoholpolitik.

2. Försäljning av folköl

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Sedan kravet på tillstånd för försäljning av folköl slopades har drycken blivit än mer lättillgänglig för ungdomar. Undersökningar har visat att efterlevnaden av 18-årsgränsen är mycket dålig. Miljöpartiet reserverade sig i fjol till förmån för en motion med innebörd att tillstånd skall fordras för att försälja folköl och att detta tillstånd skall dras in vid försäljning till ungdomar under 18 år. Miljöpartiet har även i år väckt en motion innefattande dessa yrkanden. Jag anser emellertid att det arbete som bedrivs och som avses att bedrivas på folkölsområdet av Statens folkhälsoinstitut och Alkoholkommittén är mycket hoppingsivande varför jag avstår från att reservera mig. Jag kommer dock att följa frågan noga och återkommer för det fall arbetet inte ger önskat resultat.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:K432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot narkotika-, tobaks- och alkoholmissbruk.

2002/03:Sf289 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

9. Riksdagen beslutar att införa antidiskrimineringsvillkor i utskänkningstillstånd, vilket innebär att restauranger riskerar sina tillstånd för alkoholförsäljning om de diskriminerar.

2002/03:Sf336 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om serveringstillstånd.

2002/03:So212 av Sofia Larsen och Birgitta Sellén (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda konsekvenserna av att Systembolaget börjat med lördagsöppet över hela landet.

2002/03:So214 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheter till tillfälliga undantag från alkohollagstiftningen.

2002/03:So215 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av lagändringar som gör det möjligt att tillåta gårdsförsäljning av lokalt framställt vin.

2002/03:So216 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ändring i alkohollagen beträffande återkallande av serveringstillstånd.

2002/03:So247 av Tuve Skånberg (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av insatser för att minska flickors alkoholbruk.

2002/03:So248 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om varningstexter på starkölsförpackningar, vin- och spritflaskor.

2002/03:So277 av Gunnar Axén och Tomas Högström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av snara åtgärder för att rädda landets mindre bryggerier.

2002/03:So315 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ändring av alkohollagen.

2002/03:So340 av Peter Pedersen (v):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att analysera och utvärdera hur den svenska alkoholpolitiken har utvecklats sedan EU-inträdet samt föreslå lämpliga åtgärder för att minska risken för alkoholskador.

2002/03:So355 av Runar Patriksson och Anita Brodén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alkoholisk och andra särskilt på ungdomar inriktade alkoholprodukter i livsmedelshandeln.

2002/03:So357 av Inger Lundberg och Anne Ludvigsson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vinprovning och försäljning av fruktviner från svenska vinproducenter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att öka kunskapen om svensk vinproduktion.

2002/03:So367 av Håkan Larsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av regler för alkoholutskänkning för småskalig turist- och konferensverksamhet på landsbygden.

2002/03:So371 av Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av ändringarna i alkohollagen.

2002/03:So378 av Per Bill m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om gårdsförsäljning av egenproducerat vin.

2002/03:So394 av Tasso Stafilidis (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att ta initiativ till en skärpt lagstiftning för brott mot att sälja alkohol till underåriga.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att försäljningen av folköl endast skall få ske på Systembolaget.

2002/03:So440 av Nils-Erik Söderqvist och Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta se över behovet av förebyggande insatser.

2002/03:So441 av Göran Magnusson m.fl. (s, kd, v, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av lagstiftningen om tillstånd för alkoholserving samt att social- och alkoholpolitiska grunder ges större tyngd vid tillståndsgivning.

2002/03:So443 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt restriktiv hållning från WHO:s sida vad gäller att implementera alkoholpolitik som bidrar till ökad folkhälsa.

2002/03:So447 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en restriktiv alkoholpolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom ramen för EU skall verka för en restriktiv alkoholpolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tydliggörande av begreppet alkoholfritt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om unga flickors och kvinnors alkoholmissbruk.

2002/03:So455 av Göran Magnusson m.fl. (s, fp, kd, v, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om WHO:s Europaregion och European Alcohol Action Plan.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om serveringstillstånd.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om folköl i den allmänna handeln.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om alkoholens kostnader.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om punktnykerhet.

2002/03:So492 av Nils-Erik Söderqvist m.fl. (s, fp, kd, v, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för barn och ungdomar för att uppnå en bättre folkhälsa med en alkoholfri uppväxtmiljö.

2002/03:So498 av Anders Ygeman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av alkoholfria miljöer och en aktiv kulturpolitik.

2002/03:So502 av Nikos Papadopoulos och Joe Frans (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillfälliga serveringstillstånd för alkohol.

2002/03:So513 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om serveringstillstånd.

2002/03:So515 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillstånd skall fordras för försäljning av öl klass II, folköl.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om indragande av tillstånd vid försäljning av folköl till ungdom under 18 år.

2002/03:So517 av Anders Bengtsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förebyggande insatser för att skapa ett bättre förhållningssätt till alkohol.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell samling på alkoholområdet för att åstadkomma en långsiktig och ansvarsfull alkoholpolitik.

2002/03:Ub244 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en handlingsplan mot ungas missbruk av alkohol, narkotika och tobak skall utarbetas.